

УДК 331.522.4.

М.В. Пустовіт, здобувач

Кіровоградський національний технічний університет

Концептуальні основи стратегії модернізації трудоресурсного забезпечення потреб економіки регіону

Розглянуто напрямки модернізації трудоресурсного забезпечення потреб економіки регіону, досліджено концептуальні основи стратегії та механізмів їх реалізації.

модернізація, компоненти трудоресурсного забезпечення, моніторинг, стратегія модернізації

Модернізація як "процес часткового оновлення, заміни застарілого устаткування, технологій виробництва, технічного та технологічного переоснащення промислових і сільськогосподарських підприємств" [1, с. 468], передбачаючи спрямованість на підвищення техніко-економічних показників, посилення інтенсивного розвитку суспільства, зростання ефективності виробництва, прямо торкається трудоресурсного забезпечення з його потенційно рушійною робочою силою. Орієнтування на приведення техніко-економічного рівня виробництва у відповідність із новітніми вимогами, які відображають досягнення світової та вітчизняної науки, своїми кінцевими результатами процесу модернізації охоплює не лише техніко-економічну область суспільного виробництва, але й область суспільних відносин, притаманних новітньому суспільству, що не може не відобразитися, зокрема, на трудоресурсному забезпеченні необхідних для цього трансформацій. В контексті виконуваного нами дослідження матимемо справу з ресурсною збалансованістю. Перетворення суспільства із такого, що розвивається за рахунок трансферів та пільг, на таке, що розвивається за рахунок високоефективної праці - один із пріоритетів вибору ресурсної збалансованості, який обираємо задля позитивного ефекту модернізації, яка стосується,

© М.В. Пустовіт, 2011

зокрема, трудоресурсного забезпечення. Цим пояснюється актуальність даного дослідження.

Серед українських вчених дослідженнями аспектів формування, розвитку і реалізації трудових ресурсів займалися О.Ю. Амосов, О.А. Грішнова, М.І. Долішній, В.О. Куценко, С.В. Кривенко, Л.Ю. Мельник, І.О. Джаїн, С.І. Пирожков, М.В. Семикіна та ін. З огляду на наявні публікації відмічаємо, що науковим здобуткам бракує системності, здатної враховувати комплексно взаємозв'язки між усіма складовими трудоресурсного забезпечення, глибинного аналізу наслідків як від випадкового, так і регульованого впливу на них, комплексної стратегії модернізації трудоресурсного забезпечення країни, зокрема на регіональному рівні.

Метою роботи є розробка засад стратегії модернізації трудоресурсного забезпечення потреб економіки регіону.

Концептуально уявляємо модернізацію як процес прогресивних змін, що діє за напрямками, комплексно впливаючи, як на окремі компоненти трудоресурсного забезпечення економіки, так і на весь механізм такого забезпечення в цілому (Рис. 1).

Примітка: Побудовано автором на основі узагальнення наявної інформації

Рисунок 1 - Концептуальна схема модернізації трудоресурсного забезпечення потреб економіки регіону

Модернізація за напрямками має охоплювати: капітал, фінанси, власність, приватизацію, виробництво товарів, надання послуг, промисловість, сільське господарство, будівництво, транспорт, зв'язок, торгівлю, комунальне господарство, інфраструктуру, комунікації, інформатизацію, енергетику, освіту, науку, культуру, охорону здоров'я, екологію, безпеку життєдіяльності, внутрішню та зовнішню політику.

Модернізація трудоресурсного забезпечення економіки регіону, у свою чергу охоплює своїм впливом: населення економічно активне, зайняте, не зайняте, молодше працездатного віку, працездатного віку, старше працездатного віку, пенсіонерів, інвалідів, безробітних; засоби праці (знаряддя, інструменти, обладнання, машини, устаткування, будівлі, споруди), предмети праці (сировину, напівфабрикати, паливно-мастильні матеріали, енергію); природні ресурси (ґрунти, надра, повітряний басейн, водний басейн); інформацію, комунікації, цінні папери тощо.

Відповідно нашій концепції, зрушення за напрямками взаємодії у трудовому процесі відслідковуються шляхом моніторингу в межах компонент трудоресурсного забезпечення. Це робить можливим здійснення контролю модернізаційних трансформацій відповідно визначеної стратегії та коригування як виявленого стану, так і, в разі необхідності, самої стратегії модернізації.

Необхідність останньої як "узагальненої моделі дій, спрямованих на досягнення мети через розподіл, координацію та ефективне використання ресурсів" [2, с. 483]

зумовлена можливістю виникнення непередбачуваних змін у діючій системі господарювання під впливом конкуренції, досягнень науково-технічного прогресу, умов виробництва товарів та послуг. З іншого боку, як складова єдиної для економіки країни стратегії її соціально-економічного розвитку, вона (стратегія модернізації) має підпорядковуватися саме їй (стратегії соціально-економічного розвитку). На даний час формування стратегії модернізації в частині виключно трудоресурсного забезпечення постає складним для виконання завданням.

Відповідно усталених поглядів на стратегію як "спосіб протиставлення завдань системи як цілісності, базованій на компетенціях, впливовим чинникам випадкової (не регульованої даною системою) природи" [3] вирішенням п'яти завдань стратегічного управління, до яких відноситься "прийняття рішень про те, у якому бізнесі компанія буде працювати, і формування стратегічного бачення, тобто визначення мети, довгострокового напрямлення руху і конкретної місії, яку вона (система) повинна виконати; перетворення стратегічного бачення і місії в конкретні завдання і цілі; розробку стратегії досягнення поставлених цілей; кваліфіковане і ефективне впровадження і використання вибраної стратегії; оцінка результатів, вивчення нових тенденцій, здійснення корегуючих впливів відносно довгострокових напрямків розвитку, цілей стратегії чи методів її реалізації відповідно фактичного досвіду, змінних умов, нових ідей та можливостей" [4, с. 3], формуємо її ієрархічною, багатокомпонентною, адаптивною, гнучкою (Рис. 2).

Окрім мети та місії, стратегія, запропонована нами стосовно модернізації трудоресурсного забезпечення потреб економіки регіону, складається з гіпотетично аргументованої та доказово обгрунтованої частин, містить аналітичний та концептуальний блоки, опирається на науково-методичні уявлення щодо можливості за сучасних умов підвищити конкурентоспроможність національної економіки, реалізувати задекларовані державою завдання та досягти цільових орієнтирів щодо підвищення рівня і якості життя кожного громадянина шляхом ефективного використання можливостей трудоресурсного забезпечення регіонів країни.

При формуванні стратегії виходимо з науково-методичних уявлень про:

- наявність наукової та методичної бази для підвищення конкурентоспроможності національної економіки засобами модернізації;
- наявність ресурсів для підвищення рівня і якості життя громадян шляхом здійснення модернізації;
- здатність ефективно використовувати можливості трудоресурсного забезпечення як з питань модернізації, так і в результаті модернізаційних зрушень.

Гіпотетично аргументована частина містить низку гіпотез та припущень з аргументами на користь правомірності їх застосування, якими визнано:

- існування чинників впливу на соціально-економічний розвиток шляхом активізації складових трудоресурсного забезпечення (аргументовано підходами науковців до вирішення завдань соціально-економічного розвитку національної економіки);
- наявність зв'язків між чинниками та результатами впливу на соціально-економічний розвиток національної економіки (аргументовано результатами наукових пошуків науковців щодо встановлення зв'язків між характеристиками соціально-економічного розвитку національної економіки);
- дієвість механізмів, що забезпечують реагування національної системи соціально-економічного розвитку на активізацію чинників впливу (аргументовано результатами досліджень науковців щодо створення нових удосконалення існуючих механізмів підтримки соціально-економічного розвитку).

Доказово обґрунтована частина містить докази та обґрунтування виявлених, установлених фактів, пояснень, аргументів, які стосуються трудоресурсного забезпечення соціально-економічного розвитку економіки регіонів країни.

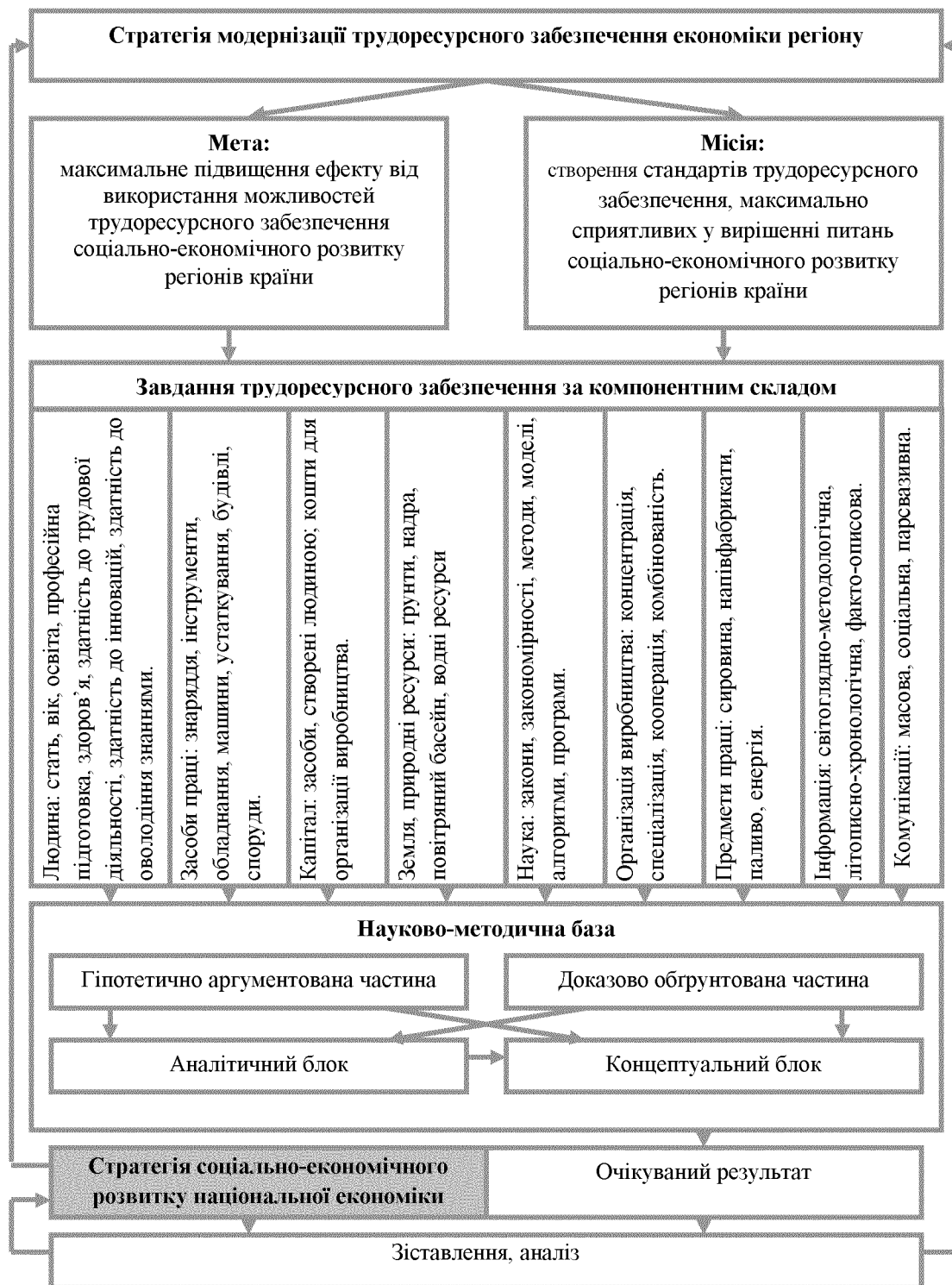
Аналітичний блок містить логістику взаємозв'язків між параметрами досліджуваного об'єкта у кількісно-якісному їх вимірі.

Концептуальним блоком представлено уявлення про можливі зрушення у стані об'єкта дослідження у разі застосування тих чи інших засобів впливу на його взаємопов'язані складові.

Результат реалізації стратегії модернізації трудоресурсного забезпечення потреб економіки регіону має сприяти максимальному підвищенню ефекту від використання його можливостей щодо модифікацій людського, наукового, виробничого, природного потенціалу країни в цілому задля підвищення конкурентоспроможності національної економіки та добробуту громадян України, для чого необхідним є досягнення задекларованої мети та місії (Рис. 2). Орієнтування на такий результат, маючи різноаспектну спрямованість і передбачаючи інтегровану комплексність впливу, не може сприйматися цілісно без урахування ієрархічності, природно притаманній такій стратегії (Рис. 3). Дотримуючись принципів ієрархії, у якості ієрархічних рівнів нами обрано цільову спрямованість стратегії модернізації трудоресурсного забезпечення за ознаками забезпечення пропозиції робочої сили, її реалізації, капіталізації зайнятості загалом.

Виходячи з зазначеного, охоплено формуванням:

- демографічну стратегію з її стратегією щодо народжуваності, стратегією щодо смертності, стратегією щодо економічно активного населення, стратегією щодо віку працездатності, стратегією щодо пенсійного віку, стратегією щодо міграційного руху;
- освітньо-професійну стратегію з її стратегією навчання та виховання в закладах освіти в цілому, та окремо стратегіями, які стосуються, зокрема, дошкільних, загальноосвітніх, професійно-технічних, вищих закладів, організацій підготовки та перепідготовки кадрів;
- інноваційну стратегію з її стратегією залучення населення до використання новітніх технологій, стратегії винахідництва, ноу-хау, стратегії організації науково-дослідницької діяльності, стратегії конструкторських розробок;
- інші стратегії (Рис. 3).

Примітка: побудовано автором на основі узагальнення даних з різних джерел інформації
Рисунок 2 - Концептуальна схема стратегії модернізації трудових ресурсів економіки регіонів України

- Всі вони (стратегії) в цілісній сукупності кінцевим результатом мають:
- підвищення рівня конкурентоздатності національної економіки;
 - подолання депопуляції;
 - збалансування відношення кількості зайнятих до загальної кількості населення відповідно потреб соціально-економічного розвитку;

- вирішення проблеми старіння населення створенням умов для збільшення тривалості життя та віку працездатності;
- відповідну трудовому внеску оплату праці;
- підвищення добробуту населення;
- збалансування можливостей підготовки кадрів з потребами соціально-економічного розвитку;
- якісну освіту;
- створення умов для здорового способу життя населення;
- якісну охорону здоров'я;
- пріоритет інноваційної праці;
- зменшення у процесі трудової діяльності частки енерго- та матеріалоресурсів при виробництві товарів;
- збільшення у процесі трудової діяльності частки кваліфікаційної допомоги при наданні послуг;
- розширення системи соціальних гарантій та пільг;
- мотивацію продуктивної праці та ефективної зайнятості.

Отже, орієнтування на приведення техніко-економічного рівня виробництва у відповідність із новітніми вимогами, які відображають досягнення світової та вітчизняної науки, своїми кінцевими результатами процес модернізації охоплює не лише техніко-економічну область суспільного виробництва, але й область суспільних відносин, притаманних новітньому суспільству, що відображується на трудоворесурсному забезпеченні необхідних для цього трансформацій і має враховуватися як науковцями, так і практиками при реформуванні останнього. Необхідність модернізації трудоворесурсного забезпечення потреб економіки регіону, як узагальненої моделі дій, спрямованих на досягнення мети розвитку національної економіки через розподіл, координацію та ефективне використання ресурсів, зумовлюючись можливістю виникнення непередбачуваних змін у діючій системі господарювання під впливом конкуренції, досягнень науково-технічного прогресу, умов виробництва товарів та послуг, підпорядковує стратегію модернізації стратегії соціально-економічного розвитку, змушуючи визначити її саме у означеній відповідності. Пропозиції щодо формування стратегії модернізації трудоворесурсного забезпечення потреб економіки регіону, опираючись на гіпотетично аргументовану та доказово обґрунтовану частину, що містять аналітичний та концептуальний блоки, виходячи з науково-методичних обґрунтувань можливостей за сучасних умов підвищити конкурентоспроможність національної економіки, концептуально уможливають реалізацію задекларованих державою завдань досягнення цільових орієнтирів, які стосуються підвищення рівня і якості життя кожного громадянина шляхом ефективного використання потенціалу трудоворесурсного забезпечення економіки регіонів країни.

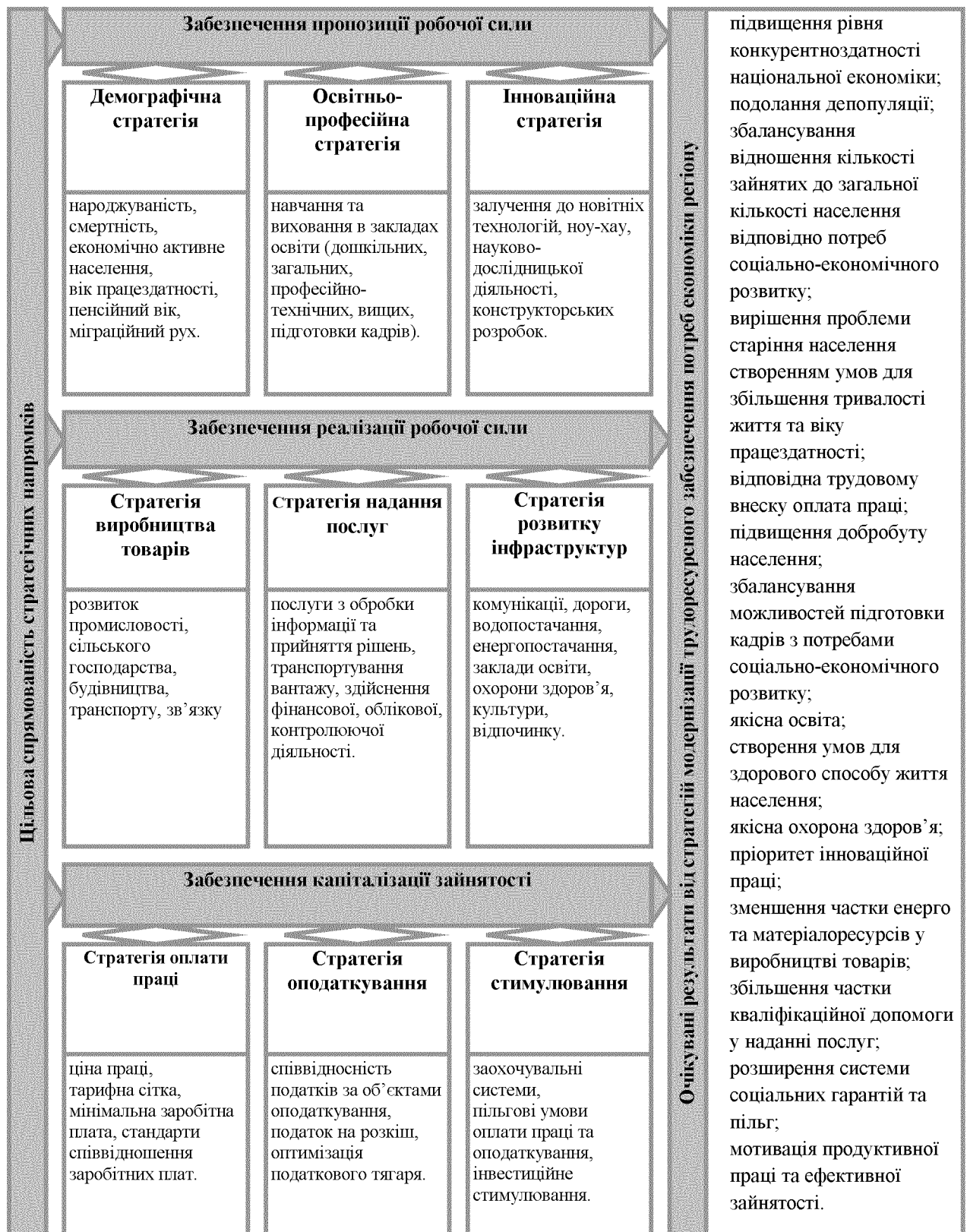

Рисунок 3 - Ілюстрація ієрархії в системі стратегій модернізації трудових ресурсів економіки регіонів країни

Примітка: Побудовано автором на основі систематизації даних з різних джерел інформації

Перспективи подальших розвідок у даному напрямку будуть стосуватися саме визначення механізмів реалізації стратегій модернізації трудових ресурсів економіки регіонів країни та розробки пропозицій щодо удосконалення структури трудових ресурсів економіки регіонів країни.

Список літератури

1. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т.2 / Редкол.: С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін. - Видавничий центр "Академія", 2001. - 848 с.
2. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т.3 / Редкол.: С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін. - Видавничий центр "Академія", 2002. - 952 с.
3. Ансофф І. Стратегическое управление / Пер. с англ. - М.: Экономика, 1999. - 286 с.
4. Томпсон А.А., Стрикленд Ш. А. Дж. Стратегический менеджмент: концепции и ситуации / Пер. с англ. - М.: ИНФРА-М, 2000. - 412 с.

М. Пустовит

Концептуальные основы стратегии модернизации трудовых ресурсов обеспечения потребностей экономики региона

Рассмотрены направления модернизации трудовых ресурсов обеспечения потребностей экономики региона, исследованы концептуальные основы стратегии и механизмы их реализации.

М. Pustovit

Conceptual bases of the strategy of modernization of labour-resource support of necessities regions economy

Directions of modernization of labour-resource support of necessities regions economy were considered with their conceptual bases of strategies and mechanisms of realization.

Одержано 11.10.11